

אך אם חישוב באותה עבודה מחשבת פיגול של חוץ לזמנו, שזרוק את הדם או שיאכל את הקרבן שלא בזמנו הרי הוא פיגול וחייבין עליו כרת על אכילתו.

ואם חישוב בשעה שעבד את העבודה הראשונה לתת את הניתנין – למעלה למטה, ואת הניתנין – למטה למעלה, ושיהיה אותו המתן למחר, והיינו חוץ לזמנו, הרי הקרבן פסול, אך אינו פיגול לחיוב על אכילתו כרת, וכפי שיתבאר.

חזר וחישוב בעבודה השניה מחשבת פסול, לאחר שבעבודה הראשונה חישוב לתת את הדם למחר על המזבח שלא במקומו, הרי בין חישוב חוץ לזמנו, בין חוץ למקומו – פסול, ואין בו כרת. כי היות ונפסל הקרבן בעבודה הראשונה בפסול שאינו פיגול, לא יכול לחול בו דין פיגול, שהרי אין חייבים כרת על הפיגול אלא אם כן קרבו כל מתיריו בהכשר, ללא מחשבת פסול נוספת מעבר למחשבת המפגלת.

ואי אמרת שנתנית דם על המזבח שלא במקומו כמקומו דמי, ונתכפרו הבעלים, ורק הבשר לא הותר, נמצא שכשמחשב על הניתנים – למעלה ליתנם למחר למטה, יש כאן מחשבת זריקה חוץ לזמנה, ומדוע נקטה הברייתא לשון "פסול"? וכי האי "פסול" הוא בלבד, ואין חייבין כרת על אכילתו? הרי פיגול הוא, וחייבין על אכילתו כרת, לדברך, שנתניה שלא במקומו כמקומו דמי!?

אולם, אם נתניה שלא במקומו אינה כמקומו, הרי שלא חישוב כלל מחשבת זריקה, ולכך אין בזה פיגול.⁽¹⁾

ומתריצין: **אמר מר זוטרא**: אמנם נתנית הדם שלא במקומו כמקומו דמי, והטעם שכשחישוב למחר ליתן הדם שלא במקומו אין הקרבן פיגול הוא, מפני שזריקה דשויא בשר באכילה, והיינו זריקה

לשחיטה, ואפילו אלו שפטולים לעבודות אחרות, נחשבת מחשבתו לפסול.

ומקשינן: **מאי קא משמע לן** בזה, דפסלה מחשבת בשחיטה של פסול, והרי תנינא דין זה ברישא של אותה משנה עצמה, דתנן: כל הפסולין ששחטו שחיתתן כשרה – **לפיכך הן פוסלין במחשבה!**?

ומתריצין: **הא** מה שנכתב בסיפא "וכולן [הפסולין] שקיבלו חוץ לזמנו וחוץ למקומו אם יש דם הנפש יחזור ויקבל", **קא משמע לן דמקבלה ואילך לא פסלה מחשבה** של כהן פסול, אף על פי שבשחיטה פוסלת.

מאי טעמא? – כדרבא, דאמר אין מחשבה מועלת אלא בראוי לעבודה. וכיון שאינו ראוי לעבודה מחשבתו אינה פוסלת. והוא הדין בזריקה אין מחשבתו פוסלת. ומה שנקטה המשנה "קיבלו", הוא משום שהיא העבודה הראשונה לאחר השחיטה, שבה אין מחשבת הפסול פוסלת.

מיתבי על דברי שמואל שנתנית הדם שלא במקומו נחשבת כמקומו, מהא דתניא: כהן כשר שחישוב בשעת השחיטה או הקבלה או ההולכה ליתן את דמם של הניתנין – למעלה למטה, ואת דמם של הניתנין – למטה למעלה, והיינו שחישוב לתת את דם הקרבן על המזבח שלא במקומו, אם היתה מחשבתו על מנת לזרוקו לאלתר בו ביום ונתן לבסוף את הדם במקומו הראוי הקרבן כשר, שאין הקרבן נפסל אלא במחשבת חוץ לזמנו או חוץ למקומו והיינו מחוץ לעזרה. מה שאין כן בזה שמחשב לתת את הדם על המזבח ורק שלא במקומו שעל המזבח, שאפילו אם זריקה שלא במקומו היתה פסולה, אין מחשבה על זריקה כזו פוסלת!

ואם **חזר וחישוב** בעבודה נוספת שיאכלנו חוץ למקומו, והיינו חוץ לעזרה, פסול הקרבן מדין מחשבת חוץ למקומו, ואין בו כרת באכילתו.

כ-א

לעבודה, וכתב הכסף משנה, שנמצא לדבריו, שפירש את הגמרא שעוסקת במנחה שהוקרבה לאחר שהביאו את מנחת העומר וקודם הבאת שתי הלחם, ופירוש זה דחוק.

1. כתבו התוספות, שאפשר היה לגמרא לומר שאף אם שלא במקומו לאו כמקומו דמי יקשה מדוע בחישוב לתת שלא במקומו לאלתר כשר. וביאר הצאן קדשים: שדבריהם הם לשיטת רבי יהודה הסובר שאם חישוב להניח הדם למחר פסול כיון שאילו היה מניחו כך היה נפסל ומחשבה כמעשה, ואם כן

שהיא אסורה משום "חדש" ואף בהקרבה לגבוה אסורה מדין "ממשקה ישראל למנחה" שכל דבר האסור לישראל באכילה אסור בהקרבה לגבוה, וכן פירשו התוס' במנחות [שם], והקשו על פירוש רש"י שלדבריו נמצא שמנחת קנאות הבאה מן השעורים לא תיפסל במחשבת שלא לשמה, ורש"י עצמו יישב קושיא זו וכתב שמנחת קנאות נפסלת במחשבה משום שקרויה בתורה חטאת. והראב"ד שם פירש הטעם משום שאף לאחר שהובאה מנחת העומר והותר החדש באכילה עדיין אין להביא מנחות וביכורים קודם לשתי הלחם, ולכך אינה ראויה

פגול יהיה, והנפש האכלת ממנו עונה תשא".
 ודורשים בזה: מי שפיגולו גרם לו לאסור את הבשר באכילה, תתחייב הנפש האוכלת ממנו בכרת. יצא זה, זריקה על המזבח שלא במקומה, שאין פיגולו גרם לו להיאסר באכילה, אלא איסור דבר אחר, שנוקש שלא במקומו, הוא זה שגרם לו, שאין הקרבן מתפגל באותה זריקה גם אם יחשבו בו מחשבת חוץ לזמנו.

ומדין זה, שזריקה חוץ למקומה אינה זריקה המפגלת, למדנו שאף אם חישוב בשעת קבלה או הולכה מחשבת חוץ לזמנו על זריקה שלא במקומה לא יעשה הקרבן פיגול על ידי זה⁽⁵⁾.

ומקשינן: אי הכי, איפסולי נמי לא ליפסול! שהרי זריקה זו אינה נחשבת זריקה לענין מחשבה.⁽⁴⁾

שהיא לכפרה בלבד, ולכן אין מחשבה מועילה על זריקה שלא במקומה, ומה שאין כן זריקת פסולים מצד עצמה היא ככל הזריקות ומה שאינה מתירה את הבשר באכילה הוא משום פסולה הבא מחמת שנעשתה על ידי פסולי עבודה, וזה לא התמעט מן הפסוק של "ואם האכל יאכל".

3. בכתבי הגר"ז תמה, שהרי מה שזריקה שלא במקומה אינה מפגלת הוא משום שכשחשב בעת עשיית זריקה כזו שאין היא מתירה את הבשר באכילה אין זריקה זו נחשבת עבודה גמורה בכדי שיחשב מחשבת פיגול בשעת עבודה, ואם כן מה ענין זה למחשב בשעת עבודה אחרת על זריקה שלא במקומה שמאחר וחישוב בזמן עשיית עבודה כתיקונה על כך שזורק חוץ לזמנו נמצא שחישוב על אכילת מזבח חוץ לזמנו שהרי שלא במקומו כמקומו ואם כן דין הקרבן להיות פיגול? וביאר על פי מה שאמר הגר"ח, כי הטעם במה שמחשבה על זריקה מפגלת אינו משום שיש כאן מחשבה על אכילת מזבח חוץ לזמן, אלא הוא משום שיש כאן פיגול על העבודה בזה שמחשב על העבודה שתיעשה חוץ לזמנה, ומעתה יש לומר כי מאחר ומה שזריקה שלא במקומה אינה מתירה את הבשר הוא משום שלענין התר הבשר חסר בעצם הזריקה שכשנעשית שלא במקומה אין היא זריקה לענין התר הבשר, הרי שהתחדש בפסוק זה של "ואם האכל יאכל וכי" פיגול הוא שכל זריקה שלא חשובה זריקה לענין הבשר, אף על פי שהיא מכפרת לא נחשבת זריקה לענין גוף הקרבן ולכן אינה מפגלת, ומאחר ולמדנו שזו אינה נחשבת זריקה לגבי גוף הקרבן הרי שאף אם יחשוב על זריקה כזו לא יפגל כיון שלא חישוב על עבודה המתירה את גוף הקרבן.

4. כתב הקרן אורה, שמפשות הגמרא נראה שלמאן דאמר שלא במקומו לאו כמקומו דמי הרי שאין חולק בזה שמחשבה לתת שלא במקומו למחר פוסלת ואין זה דווקא לרבי יהודה ומשום מחשבת הינוח, שהרי לא שאלה הגמרא מדוע פסול אלא למאן דאמר כמקומו דמי ורק לדבריו תרצה שהטעם הוא

במקומה ובזמנה, מייטא רק היא מביאה את הבשר לידי פיגול. אבל זריקה דלא שריא בשר באכילה אם היה עושה אותה בזמנה, לא מייטא לידי פיגול, בין אם חישוב עליה מחשבת פיגול בין אם חישוב בעת עשייתה מחשבת פיגול אחרת! וכיון שזריקה זו שחישוב עליה לעשותה שלא במקומה אינה מתרת את הבשר באכילה, לפיכך לא נעשה על ידה הקרבן פיגול, על אף שחישוב בה מחשבה של חוץ לזמנו⁽²⁾.

אמר ליה רב אשי למר זוטרא: מנא לך הא שאין הקרבן נעשה פיגול בזריקה שאינה מתרת הבשר למרות שבעלים מתכפרים בה?

אמר ליה מר זוטרא: לפי שנאמר [ויקרא ז] "ואם האכל יאכל מבשר זבח שלמיו ביום השלישי –

הוא הדין בחישוב לזורקו שלא במקומו שיש לו להיפסל מחמת שאילו היה עושה כן בפועל היה נפסל.

2. בתוספתא תחילת פרק שני נאמר, שהשוחט את הזבח על מנת שיזרקו ערלים וטמאים את גמו למחר הרי זה פיגול וחיביבן עליו כרת, והקשה הקרן אורה [לקמן לו ב ד"ה חישוב], הרי לעיל [כו ב] אמר רבא שאין מחשבה מועלת אלא במי שראוי לעבודה ובמקום הראוי לעבודה, ואם כן כשם שלענין מקום הראוי לעבודה הדין הוא שבין אם חשב מחשבת פסול בעת זריקה שלא במקומה ובין אם חישוב מחשבת פסול בעת עבודה אחרת על זריקה שלא במקומה אין הקרבן נעשה פיגול בכך, הוא הדין צריך להיות לענין האדם הראוי לעבודה שבין אם חישוב הוא עצמו מחשבת פסול בעת עבודתו ובין אם כהן אחר חישוב מחשבת פסול על עבודת זה שאינו ראוי לעבודה שלא יעשה הקרבן פיגול בכך, ומדוע בזה חלוקה מחשבת הפסול בעת עבודתו שאינה מפגלת ממחשבת אחר על עבודתו של זה שמפגלת? וכן הקשה בחידושי מרן רי"ז הלוי [הלכות פסולי המוקדשין, פרק ה' הלכה ח' ד"ה ונראה] שמאחר וזריקה שאינה מתרת את הבשר באכילה אינה מפגלת, מדוע מחשבה פיגול על זריקת פסולים מפגלת, הרי זריקתם אינה מתירה את הבשר באכילה? ותיירץ הקרן אורה, שמחשבה על זריקה שלא במקומה אינה נחשבת מחשבה על אכילת מזבח כיון שמחשב על נתינה שלא במקום אכילה, ולכך אין מחשבה זו מפגלת, ומה שאין כן מחשבה על עבודת פסול הגם שאין עבודתו מתירה את הבשר באכילה אבל מכל מקום מחשב על נתינה במקומה ונמצא שחישוב על אכילת מזבח חוץ לזמנו ולכך נעשה פיגול במחשבה זו.

ובחידושי מרן רי"ז הלוי תירץ, שזריקה שלא במקומה כל תורת הזריקה שבה היא לכפרה בלבד, שהרי התורה חילקה אותה בעיקר דינה משאר זריקות כפי שדרשה הגמרא "לכפרה נתתיו ולא לדבר אחר", ומן הפסוק של "ואם האכל יאכל" [המובא בהמשך הגמרא] למדנו שלענין פיגול רק זריקה כזו שיש לה תורת זריקה אף לגבי התר הבשר מפגלת ולא זריקה

את הפסול על הבשר, שהרי לא כתבה המשנה את הפסול על בשר דווקא, אבל בעיקר הדין מודה לשמואל, **ושלא במקומו כמקומו דמי** לענין כפרה כפי שגדרש מן הפסוק לעיל. **ולא קשיא** על המשנה ששנינו שפסול לגמרי, כי **כאן**, מה שדרשנו מהפסוק שנתכפרו בעלים, מדובר **שנתן** את הדם שלא במקומו **בשתיקה**. ואילו **כאן**, משנתנו, עוסקת **בשנתן** את הדם שלא במקומו **באמירה**, שחישב בשעת זריקה לאכול הבשר חוץ לזמנו, ומשום כך

ומתצינן: **אמר רב נחמן בר יצחק: מידי דהוה אמחשבת הינוח**, שהרי על כל פנים חשב להניח את הדם למחר, **ואליבא דרבי יהודה**, הסובר שגם אם לא חישב לזרוק את הדם למחר אלא רק להניחו בלא זריקה, פוסלת מחשבתו את הקרבן⁽⁶⁾.

ריש לקיש אמר: משנתנו שכתבה על זריקה שלא במקומה שפסול הקרבן, **לעולם פסול ממש**, ואף הבעלים לא נתכפרו, ולא כשמואל שפירש במשנה

הליקוטי הלכות בזבח תודה הוכיח כדבריו, מהמשך דברי הגמרא על ריש לקיש הסובר אף הוא שזריקה שלא במקומו כמקומו העמיד את המשנה באופן שבעת שנתן הדם שלא במקומו חישב לאכול את בשר הקרבן חוץ לזמנו ולכן פסול הקרבן לגמרי ולא רק הבשר, ומבאר הגמרא טעם הפסול "מידי דהוה אמחשבת הנוח ואליבא דרבי יהודה", ושם הרי לא שייך לפסול מטעם מחשבת הנוח שהרי לא חישב על הדם שירוק חוץ לזמנו, ובהכרח שהפסול הוא מטעם אחר [כפי שיתבאר לקמן], ואף על פי כן הביאה הגמרא את דברי רבי יהודה, והיינו כדברי הכסף משנה שכונת הגמרא להוכיח מדבריו ששייך שיפסל אף על פי שאינו נעשה פיגול.

ובעיקר טעמו של הרמב"ם הפוסל במחשבת פיגול על זריקה שלא במקומו אף לולא הטעם של מחשבת הנוח, ביאר בכתבי הגרי"ז, שהרמב"ם לא פירש את הפסוק הממעט זריקה שלא מתירה את הבשר באכילה מדין פיגול באופן שחישב מחשבת פיגול בעת זריקה שלא במקומו [וכפירוש רש"י], אלא פירש הפסוק באופן שחישב בעת השחיטה לזרוק את הדם שלא במקומו חוץ לזמנו, שמיטעה התורה מחשבה על זריקה שאינה מתירה את הבשר באכילה מדין פיגול, וסובר הרמב"ם שמחשבה על זריקה חוץ למקומה הרי היא מחשבה על גוף הקרבן ורק שמיטעה התורה מחשבה זו מדין פיגול וגזירת הכתוב היא שאין חייבים עליה משום זה, אבל מכל מקום לענין לפסול את הקרבן לא התמעטה וכיון שחישב מחשבת פסול על גוף הקרבן יש לו להיפסל בכך. אולם רש"י שפירש את הפסוק באופן שחישב מחשבת פיגול בעת זריקה שלא במקומו, ולמד מזה שהוא הדין למחשב מחשבת פיגול בעת השחיטה על זריקה שלא במקומו, בהכרח סובר שזריקה שלא במקומו מאחר ואין היא מתירה את הבשר באכילה הרי שאין היא נחשבת זריקה על גוף הקרבן, ומשום כך הוא הדין למחשבה על זריקה כזו שאינה נחשבת מחשבה על גוף הקרבן, ואם כן, כשם שאין מחשבה זו מפגלת הוא הדין שאינה פוסלת, ולכן הוכרח לפרש שטעם הפסול הוא משום מחשבת הנוח.

וכעין זה ביאר הקרן אורה שכונת הגמרא לומר שלרבנן לא התמעטה מחשבה זו אלא מדין פיגול אבל מכל מקום נפסל הזבח, ומה שהביאה את דברי רבי יהודה היינו כמו שפירש הכסף משנה שהוא דרך דמיון בעלמא שכשם שמחשבת הנוח פוסלת לרבי יהודה הוא הדין בזה לרבנן, אלא שתמה על פירושו זה, שהרי מה שמחשבת הנוח פוסלת לרבי יהודה סברא

משום מחשבת הינוח וברבי יהודה, ומשמע שלמאן דאמר לאו כמקומו דמי אין צריך לטעם זה ובלאו הכי פסול אף לרבנן, ומבאר בזה, שאמנם זריקה שלא במקומו לאו כמקומו דמי ולכך אין פיגול בשחיטתו ליתן מחר שלא במקומו, אבל מכל מקום כיון שיש כאן מחשבה על הזריקה לעשותה חוץ לזמנה פסול, ולפי זה מיישב את דברי התוס' שהובאו לעיל, שמה שבחישב ליתן שלא במקומו לאלתר כשר הוא לרבנן שלא פוסלים במחשבת הינוח [ולא כדברי הצאן קדשים שהובאו שם].

ובאמת הטיה **מקובצת** הקשה על קשיית הגמרא כאן, כי מאחר ועדיין לא פירשנו הסוגיא לפי רבי יהודה הפוסל מחשבת הינוח, הרי שאף למאן דאמר שלא במקומו לאו כמקומו דמי קשה, מדוע בחישב ליתן שלא במקומו למחר פסול? ותיריך בשם השר מקוצי, שלמאן דאמר שלא במקומו לאו כמקומו דמי, פשוט היה לגמרא שבחישב ליתנו למחר שלא במקומו יש לפוסלו משום מחשבת הינוח כרבי יהודה. שהרי במחשבתו מנע לגמרי אכילת מוצה. אבל למאן דאמר שלא במקומו כמקומו דמי, מאחר וסובר גם כן שהתחדש בפסוק דין שאין הקרבן נעשה פיגול במחשבה על עבודה שאינה מתירה את הבשר, הוא הדין לענין מחשבת הינוח גם כן יש לומר, שכשחישב ליתנו באופן שאין הנתינה מתרת הבשר לא תיחשב על ידי זה מחשבת הינוח ולא יפסל. ועל זה תירצה הגמרא שלענין זה לא מעיל הפסוק לומר שאין זו מחשבת הינוח.

5. **הרמב"ם** [הלכות פסולי המוקדשין, פרק ט"ז הלכה ו'] פסק להלכה דין זה שאם חישב מחשבת חוץ לזמנו על זריקה שלא במקומו הרי זה פסול, וכתב הראב"ד, "כמדומה שיש כאן שיבוש", וביאר הכסף משנה שכונתו להקשות שהרי בגמרא מבואר שהטעם שפסול הוא משום מחשבת הינוח הפוסלת לשית רבי יהודה, ולעיל [פרק י"ג הלכה ח'] פסק הרמב"ם הלכה כרבנן הסוברים שאין מחשבת הינוח פוסלת, ונמצאו דברי הרמב"ם סותרים. וכתב הכסף משנה ליישב, שהרמב"ם אינו סובר כרש"י שפירש את הגמרא שהטעם הוא משום מחשבת הנוח, אלא כונת הגמרא היא שכשם שמצינו לדברי רבי יהודה במחשבת הנוח שאף על גב שאין הקרבן פיגול מכל מקום הוא נפסל, הוא הדין לרבנן לגבי מחשבת חוץ לזמנו על זריקה שלא במקומו, שייך שיהיה הדין שאף על גב שאינו פיגול מכל מקום נפסל, אבל אין זה מטעם מחשבת הנוח.

ומקשינן לריש לקיש מהא דתנן: (ז) חישב ליתן את הניתנין למטה למעלה, למעלה למטה, כפי שהקשינו לשמואל, שהרי ריש לקיש סובר כמותו. וכן הקושיא השניה וכל המשא ומתן שלעיל עד דברי הגמרא

נפסל הקרבן כיון שזריקה שלא במקומה כבמקומה, ויש כאן מחשבת פסול על זריקה. (ז) אבל אין בו כרת משום שאין זו זריקה המתרת בשר באכילה, וכמו שנתבאר לעיל.

דיא, משום שסובר שמחשבה כמעשה וכשם שאם היה מניח את הדם למחר היה נפסל הוא הדין כאשר מחשב להניחו [וכמבואר בגמרא לקמן לו א.], ואילו הטעם של רבנן לפסול במחשבת פיגול על זריקה שלא במקומה אינו משום כן, אלא

משום שיש כאן מחשבת זריקה למחר שלא נתמעטה אלא מדין פיגול, ואם כן מה שייך להביא את דברי רבי יהודה כדמיון למחשבה הפוסלת אף על פי שאינה מפגלת? וכן תמחו החזון איש [סימן ז' ס"ק ד'], והקהלות יעקב [סימן כ"ב].

וכתב הקהלות יעקב לבאר, שיסוד דין פיגול אף לרבנן הוא מטעם מחשבה כמעשה וכפי שגדרש דין זה ממה שנאמר בתורה "ואם האכל יאכל ביום השלישי" שמחשבת אכילה חוץ לזמנו מפגלת, הרי שמחשיבה התורה את מחשבת חוץ לזמנו כאכילה חוץ לזמנו, ואמנם אם יאכלנו בפועל חוץ לזמנו לא יפסל בכך משום שכבר הוכשר בשעת זריקה ואינו חוזר ונפסל, אבל מכל מקום מחשבת אכילה נידונית כאילו כאילו בשעת העבודה כבר נעשה בו מעשה אכילה חוץ לזמנו ולכן מתפגל כל הזבח. ונחלקו רבי יהודה ורבנן בדין מחשבה כמעשה שרבי יהודה סובר שמאחר ומצינו בפיגול שמחשבה כמעשה יש לנו ללמוד סברא זו אף על מה שלא נאמר בדין פיגול וכגון מחשבת הנוח, ורבנן סוברים שלא חידשה התורה דבר זה אלא אלא דבר שיש בו דין פיגול שלגביו אמרה תורה מחשבה כמעשה. ולפי זה יש לבאר את דברי הגמרא שהוקשה לה שמואחר ואין דין פיגול במחשבה על זריקה שלא במקומה אם כן לא יפסל הזבח כלל, ותירצה, כי כשם שלרבי יהודה מצינו במחשבת הנוח שאף על פי שאינה מפגלת מכל מקום פוסלת ומשום מחשבה כמעשה, הוא הדין לרבנן שאף הם סוברים שמחשבה כמעשה, וסוברים רבנן שלא רק במקום שחל דין פיגול נאמר דין מחשבה כמעשה אלא חידשה תורה דין זה על כל מחשבת אכילה וזריקה חוץ לזמנו, ולכך מחשבת אכילה חוץ לזמנו אף באופן שאינה מפגלת הרי היא פוסלת משום מחשבה כמעשה, כמו שפוסלת מחשבת הנוח לרבי יהודה מטעם זה.

ובכתבי הגר"ז כתב, שמחשבת פיגול בזריקה שלא במקומה יש לה לפסול משום שאמנם אין כאן זריקה ביחס לקרבן אבל ביחס לכפרת בעלים נחשבת זריקה ואם כן בזה עצמו חל פיגול והיינו שדין הפיגול לחול ולפסול את גוף העבודה אף שאין הוא חל ביחס לכל הקרבן, והוכיח דבריו מדברי הרמב"ם [הלכות פסולי המוקדשין, פרק י"ד הלכה ב'] שהעלה בדבריו שם [וכן העלו הקרן אורה והגר"ח הלוי] שסובר שטמא שזרק עושה שיריים את הדם הנותר אבל אם חישב מחשבת פיגול אין עושה שיריים. והיינו שאמנם טמא אינו ראוי לעבודה ואין מחשבתו מפגלת אבל מכל מקום כיון שלעינן עשיית שיריים נחשבת זריקתו זריקה הרי שביחס לזה עצמו נתפסת מחשבתו ופוסלת את זריקתו עצמה ונחשב כאילו לא זרק ולכך אין עושה שיריים.

7. העיר הקרן אורה, שאפשר היה לגמרא להקשות ממשנתנו עצמה מדוע פסול ולא פיגול כשם שמקשה מן הברייתא המובאת לעיל. ובשפת אמת כתב, שמהמשנה אין להקשות, כי פשוט שמאחר ומחשבתו היתה בעת זריקה שלא במקומו ואין כאן מחשבת פיגול בדם הקרב כהלכתו, אין דינו להתפגל. וכל קושיית הגמרא היא מן הברייתא, שחישב על זריקה שלא

דיא, משום שסובר שמחשבה כמעשה וכשם שאם היה מניח את הדם למחר היה נפסל הוא הדין כאשר מחשב להניחו [וכמבואר בגמרא לקמן לו א.], ואילו הטעם של רבנן לפסול במחשבת פיגול על זריקה שלא במקומה אינו משום כן, אלא משום שיש כאן מחשבת זריקה למחר שלא נתמעטה אלא מדין פיגול, ואם כן מה שייך להביא את דברי רבי יהודה כדמיון למחשבה הפוסלת אף על פי שאינה מפגלת? וכן תמחו החזון איש [סימן ז' ס"ק ד'], והקהלות יעקב [סימן כ"ב].

וכתב הקהלות יעקב לבאר, שיסוד דין פיגול אף לרבנן הוא מטעם מחשבה כמעשה וכפי שגדרש דין זה ממה שנאמר בתורה "ואם האכל יאכל ביום השלישי" שמחשבת אכילה חוץ לזמנו מפגלת, הרי שמחשיבה התורה את מחשבת חוץ לזמנו כאכילה חוץ לזמנו, ואמנם אם יאכלנו בפועל חוץ לזמנו לא יפסל בכך משום שכבר הוכשר בשעת זריקה ואינו חוזר ונפסל, אבל מכל מקום מחשבת אכילה נידונית כאילו כאילו בשעת העבודה כבר נעשה בו מעשה אכילה חוץ לזמנו ולכן מתפגל כל הזבח. ונחלקו רבי יהודה ורבנן בדין מחשבה כמעשה שרבי יהודה סובר שמאחר ומצינו בפיגול שמחשבה כמעשה יש לנו ללמוד סברא זו אף על מה שלא נאמר בדין פיגול וכגון מחשבת הנוח, ורבנן סוברים שלא חידשה התורה דבר זה אלא אלא דבר שיש בו דין פיגול שלגביו אמרה תורה מחשבה כמעשה. ולפי זה יש לבאר את דברי הגמרא שהוקשה לה שמואחר ואין דין פיגול במחשבה על זריקה שלא במקומה אם כן לא יפסל הזבח כלל, ותירצה, כי כשם שלרבי יהודה מצינו במחשבת הנוח שאף על פי שאינה מפגלת מכל מקום פוסלת ומשום מחשבה כמעשה, הוא הדין לרבנן שאף הם סוברים שמחשבה כמעשה, וסוברים רבנן שלא רק במקום שחל דין פיגול נאמר דין מחשבה כמעשה אלא חידשה תורה דין זה על כל מחשבת אכילה וזריקה חוץ לזמנו, ולכך מחשבת אכילה חוץ לזמנו אף באופן שאינה מפגלת הרי היא פוסלת משום מחשבה כמעשה, כמו שפוסלת מחשבת הנוח לרבי יהודה מטעם זה.

6. הקשה הגר"א [תשובה קצ"ה, בשולי המכתב], מאחר וסובר ריש לקיש כשמואל שזריקה שלא במקומו כמקומו דמי בהכרח יש לו לסבור גם שזריקה שאינה מתירה את הבשר אינה מביאה לידי פיגול ואם כן מדוע נפסל הקרבן על ידי מחשבת פיגול שחישב בעת זריקה זו, וכאן לא שייך לפסול משום מחשבת הנוח שהרי אין הוא מחשב על זריקה שלא במקומה אלא בעת זריקה זו חישב לאכול הבשר חוץ לזמנו, והניח הדבר בצריך עיון גדול.

ובעין זה הקשה בשיטה מקובצת [אות ג.]: כיצד יפסל הקרבן על ידי מחשבת אכילה חוץ לזמנו בעת זריקה שלא במקומה, הרי לא שייך בזה מחשבת הנוח כיון שאף אם בפועל יניחו למחר לא יפסל בכך, משום מחשבת הנוח? ותירץ בשם

ומקשינן: ורבי יוחנן, אי זריקה שלא במקומו לאו כמקומו דמי, ואין היא זריקה כלל, למה כתבה משנתנו "פסול" ואין לו תקנה? אמנם העמדנו המשנה באופן שלא נותר דם הנפש, אבל מכל מקום, ליהוי כי נשפך הדם מן הכלי, לאחר שנתקבל בתוכו, על הרצפה, שדינו שיאספוהו מהרצפה לתוך הכלי, ואף בזריקה שלא במקומו, יאספנו מעל המזבח ויחזור ויזרוק במקומו, שהרי זריקה ראשונה אינה כלום.

נלשמאל וריש לקיש הסוברים שזריקה שלא במקומו זריקה היא לענין כפרת בעלים, לא קשה, כי מאחר ולענין כפרה הועילה הזריקה, כבר נדחה הדם ולא יועיל לאספו בכדי להתיר בשר באכילה.

ומתריצין: התנא של משנתנו סבר לה כמאן דאמר נזרק הדם לא יאספנו, שאף זריקה פסולה כיון שהגיע דם למזבח קלטו המזבח והוציאו מלכפר בו עוד.

דאמר רב יצחק בר יוסף אמר רבי יוחנן: הכל מודים, כל התנאים שנחלקו לקמן, בדמים הניתנים למעלה מחוט הסיקרא שנתנן למעלה, וכן בניתנים למטה מחוט הסיקרא שנתנן למטה, אם נתנן שלא כמצותן, כגון במחשבת פסול או ביד שמאל, שלא יאספנו כדי לחזור ולזרוק, כי הואיל ונזרק במקומו נסתלקה ממנו תורת זריקה. לא נחלקו תנאים אלא בניתנין למעלה שנתנן למטה וכן בניתנין למטה שנתנן למעלה, שרבי יוסי אומר אף בזה לא יאספנו מהמזבח לכלי, ורבי שמעון אומר יאספנו!

ואין לומר שטעמו של רבי יוסי הוא משום שסובר שזריקה שלא במקומו כמקומו דמי, שאם כן היה לו לומר שנתכפרו בעלים בנתינה זו, ולא היה לו לחלוק עם רבי שמעון בענין זה של יאספנו או לא, אלא אם נתכפרו בעלים או לא. ומכיון שלא נחלק עם רבי שמעון בדבר זה, בהכרח שסובר כי זריקה שלא במקומו לאו כמקומו דמי, ובכל זאת כן לא יאספנו.

ומשנתנינו דקתני פסול, היא כדברי האומר לא כז-ב יאספנו.

ורב חסדא אמר אבימי: הכל מודים, רבי יוסי ורבי שמעון, בניתנין למטה שנתנן למעלה שלא

"מידי דהוה אמוחשבת הינוח, ואלביא דרבי יהודה".

רבי יוחנן אמר: אידי, משנתנו האומרת שבנתינה שלא במקומו "פסול", ואידי, המשנה שהובאה לעיל שבנתנו על הכבש אם יש דם הנפש יחזור הכשר ויקבל, שתייהן עוסקות באופן שנתן [כהן כשר!] בשתיקה ללא מחשבת פסול, ובשניהם ראוי הקרבן להיפסל מחמת עצם הזריקה שלא היתה במקומה, כיון שזריקה שלא במקומו לאו כמקומו דמי, ופסולה לגמרי. והא, המשנה האומרת "אם יש דם הנפש יחזור הכשר ויקבל" עוסקת באופן דאיכא דם הנפש, ולכך לא כתבה "פסול" כי עדיין ניתן להכשירו על ידי קבלה וזריקת דם אחר, הא, משנתנו, עוסקת באופן דליכא דם הנפש ולכך כתבה "פסול" כי אין לו עוד תקנה.

ומקשינן: תנן במשנתנו, פסול ואין בו כרת.

בשלמא לריש לקיש, שהעמיד דברי משנתנו שעוסקת באופן שנתן במחשבת פיגול, היינו דקתני במשנה פסול ואין בו כרת, להשמיענו חידוש בזריקה שלא במקומו, שעל אף שבמקומו דמי, בכל זאת, כיון שאינה מתרת את הבשר, אינה מפגלת.

אלא לרבי יוחנן, הסובר שמשנתנו עוסקת באופן שנתן בשתיקה, ומה שכתוב "פסול" הוא משום שזריקה שלא במקומו לאו כמקומו, מאי "אין בו כרת"? והרי פשוט שאין בו כרת?!

ומסקינן: קשיא.

ומקשינן: ולשמאל, שהעמיד אף הוא את המשנה בשנתן בשתיקה, מאי "אין בו כרת"?

ומתריצין: הכי קאמר התנא של המשנה: אם נתן את הדם שלא במקומו במחשבה שיאכל בשר או יקטיר חוץ לזמנו, פסול, ואין בו כרת. והחידוש הוא כמו לריש לקיש. אבל לרבי יוחנן אי אפשר לתרץ כן, שהרי לדבריו הטעם שפסל התנא זריקה זו הוא משום זריקה שלא במקומו לאו כמקומו דמי, ופשוט שאי אפשר לפגל בזריקה זו, לפי שהיא כמו שנתן את הדם על הרצפה, ואין שום חידוש בכך שאין בו כרת.

שקשיות הגמרא על ריש לקיש הן ככל הקושיות שהוקשו לשמואל מהמשנה של נתנו על גבי הכבש וכו'.

במקומה, מרדע לא יהיה בזה פיגול. וצ"ח הקרן אורה עוד, שכפי הגירסא שלפנינו הרי